

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Цінності Європейського Союзу
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут права. Кафедра міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства
Розробник(и)	Завгородня Владислава Миколаївна
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом одного семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 5 кредитів ЄКТС, 150 годин, з яких 48 становить контактна робота з викладачем (24 год. лекцій, 24 год. практичних занять)
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для освітньої програми "Міжнародне право"
Передумови для вивчення дисципліни	Теорія міжнародного права, Право Європейського Союзу зі змістовим модулем "Спільна зовнішня і безпекова політика ЄС"
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

досягнення студентами сучасного конструктивного, фундаментального мислення, світоглядних установок та системи спеціальних знань у сфері цінностей права ЄС та ціннісно-орієнтованого правозастосування

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Європа та європейські цінності. Європейський союз і його цінності
Європа: цивілізаційний вимір. Межі і кордони Європи. Історичний розвиток країн на території Європи. Європейські цінності: становлення та значення. Зародження і розвиток ідеї європейської інтеграції. Історія створення та загальна характеристика Європейського Союзу. Цінності Європейського Союзу та їх закріплення в установчих договорах. Україна в європейському цивілізаційному просторі

Тема 2 Права людини як основна цінність ЄС

Права людини як основна цінність ЄС. Розвиток уявлень про права людини в Європі. Права людини - основні поняття. Концепція прав людини. Взаємодія права Європейського Союзу та права Ради Європи у сфері захисту прав людини. Механізм захисту прав людини у праві ЄС. Еволюція механізму захисту прав людини в праві ЄС. Інституційний механізм ЄС в сфері захисту прав людини. Європейська Рада як інституція захисту прав і свобод людини. Європейська комісія як інституція захисту прав і свобод людини. Європейський парламент як інституція захисту прав і свобод людини і громадянина. Позасудові органи, до провадження яких належить захист прав особи. Агентство з основних прав ЄС. Європейський омбудсман. Роль Суду ЄС у захисті прав людини

Тема 3 Плюралізм як цінність права ЄС

Плюралізм як цінність права ЄС. Загальне поняття про плюралізм. Види плюралізму. Політичний плюралізм. Правовий плюралізм. Філософський плюралізм. Релігійний плюралізм. Ідеологічний плюралізм. Засади реалізації плюралізму. Євроінтеграційний вимір плюралізму

Тема 4 Свобода як цінність права ЄС

Свобода як цінність права ЄС. Філософське розуміння поняття "свобода". Право і свобода: питання співвідношення. Свобода і відповідальність. Межі реалізації свободи. Свобода і особиста недоторканість. Свобода вираження поглядів. Свобода мирних зібрань.

Тема 5 Солідарність як цінність права ЄС

Солідарність як цінність права ЄС. Нормативна основа солідарності в праві Європейського Союзу. Поняття солідарності як цінності та принципу, що забезпечує існування суспільства. Солідарність між державами-членами ЄС. Мир і солідарність між народами як цінність ЄС. Принцип солідарності і визначення правового статусу індивіда. Солідарність між поколіннями.

Тема 6 Гідність як цінність права ЄС

Гідність як цінність права ЄС. Концепція гідності на універсальному рівні. Концепція гідності на регіональному (європейському) рівні. Концепція гідності у праві окремих держав ЄС та України. Забезпечення гідності. Абсолютний характер гарантій поваги до гідності.

Тема 7 Рівність та недискримінація як цінності права ЄС

Недискримінація як цінність права ЄС. Рівність як цінність права ЄС. Виміри рівності. Політична рівність. Рівність за соціальним походженням. Рівність за етнічним походженням. Гендерна рівність. Поняття дискримінації. Пряма дискримінація. Непряма дискримінація. Засоби протидії дискримінації.

Тема 8 Толерантність як цінність права ЄС

Толерантність як цінність права ЄС. Поняття толерантності та його історичні витоки. Толерантність як критерій членства у ЄС. Поняття нетерпимості. Поняття «мови ненависті». Протидія нетерпимості та злочинам ненависті в праві Ради Європи. Практиці Європейського суду з прав людини. Перспективи впровадження принципу толерантності в Україні

Тема 9 Справедливість як цінність права ЄС   Поняття справедливості. Справедливість як філософське поняття. Справедливість як цінність права ЄС. Виміри справедливості. Справедливість як цінність права ЄС. Реалізація справедливості. Складові справедливості.
Тема 10 Демократія як цінність права ЄС   Демократія як цінність права ЄС. Поняття демократії. Виміри демократії. Філософське розуміння демократії. Елементи демократії. Історія розвитку уявлень про демократію.
Тема 11 Верховенство права як цінність права ЄС   Верховенство права як цінність права ЄС. Сучасні європейські погляди щодо принципу верховенства права. Верховенство права як одна із найважливіших цінностей сучасної демократії. Захист природних, невід’ємних і невідчужуваних права і свободи людини. Принцип поділу влади. Законність. Законність управління і обмеження дискреційних повноважень. Верховенство Конституції. Принцип правової визначеності. Принцип пропорційності. Принцип правової безпеки і захисту довіри. Незалежність суду і суддів. Принцип верховенства права у практиці Європейського суду з прав людини.
Тема 12 Цінності адміністративного права ЄС   Цінності адміністративного права ЄС. Сутність та зміст концепції «good governance». Європейські та міжнародні правові основи права на належне управління. Перспективи впровадження права на належне управління в законодавстві України

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	розуміти історичні процеси формування цінностей європейської цивілізації, зміст поняття «європейські цінності» та їх значення для правозастосування
РН2	інтерпретувати та використовувати в професійній діяльності поняття гідності, солідарності, плюралізму, рівності і недискримінації, толерантності, справедливості та верховенства права
РН3	кваліфікувати правовідносини, що стосуються цінностей ЄС, в контексті євроінтеграційних процесів
РН4	вирішувати конкретні юридичні ситуації з використанням ціннісно-орієнтованого підходу та використовувати механізми протидії дискримінації

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Європа та європейські цінності. Європейський союз і його цінності

Лк1 "Європа та європейські цінності. Європейський союз і його цінності"

Європа: цивілізаційний вимір. Межі і кордони Європи. Історичний розвиток країн на території Європи. Європейські цінності: становлення та значення. Зародження і розвиток ідеї європейської інтеграції. Історія створення та загальна характеристика Європейського Союзу. Цінності Європейського Союзу та їх закріплення в установчих договорах. Україна в європейському цивілізаційному просторі

Пр1 "Європа та європейські цінності. Європейський союз і його цінності"

Європейські цінності: становлення та значення. Зародження і розвиток ідеї європейської інтеграції. Історія створення та загальна характеристика Європейського Союзу. Цінності Європейського Союзу та їх закріплення в установчих договорах. Україна в європейському цивілізаційному просторі

Тема 2. Права людини як основна цінність ЄС

Лк2 "Права людини як основна цінність ЄС"

Права людини як основна цінність ЄС. Розвиток уявлень про права людини в Європі. Права людини - основні поняття. Концепція прав людини. Взаємодія права Європейського Союзу та права Ради Європи у сфері захисту прав людини. Механізм захисту прав людини у праві ЄС. Еволюція механізму захисту прав людини в праві ЄС. Інституційний механізм ЄС в сфері захисту прав людини. Європейська Рада як інституція захисту прав і свобод людини. Європейська комісія як інституція захисту прав і свобод людини. Європейський парламент як інституція захисту прав і свобод людини і громадянина. Позасудові органи, до провадження яких належить захист прав особи. Агентство з основних прав ЄС. Європейський омбудсман. Роль Суду ЄС у захисті прав людини

Пр2 "Права людини як основна цінність ЄС"

Вирішення кейсів на основі практики ЄСПЛ та Суду Європейського Союзу у сфері захисту прав людини

Тема 3. Плюралізм як цінність права ЄС

Лк3 "Плюралізм як цінність права ЄС"

Плюралізм як цінність права ЄС. Загальне поняття про плюралізм. Види плюралізму. Політичний плюралізм. Правовий плюралізм. Філософський плюралізм. Релігійний плюралізм. Ідеологічний плюралізм. Засади реалізації плюралізму. Євроінтеграційний вимір плюралізму

Пр3 "Плюралізм як цінність права ЄС"

Дискусія: Плюралізм і мультикультуралізм: переваги, загрози та межі плюралізму

Тема 4. Свобода як цінність права ЄС

Лк4 "Свобода як цінність права ЄС"

Свобода як цінність права ЄС. Філософське розуміння поняття "свобода". Право і свобода: питання співвідношення. Свобода і відповідальність. Межі реалізації свободи. Свобода і особиста недоторканість. Свобода вираження поглядів. Свобода мирних зібрань.

Пр4 "Свобода як цінність права ЄС"   Презентації: свобода слова, свобода вираження думок, свобода мирних зібрань, свобода совісті. Свобода і відповідальність
Тема 5. Солідарність як цінність права ЄС
Лк5 "Солідарність як цінність права ЄС"   Солідарність як цінність права ЄС. Нормативна основа солідарності в праві Європейського Союзу. Поняття солідарності як цінності та принципу, що забезпечує існування суспільства. Солідарність між державами-членами ЄС. Мир і солідарність між народами як цінність ЄС. Принцип солідарності і визначення правового статусу індивіда. Солідарність між поколіннями
Пр5 "Солідарність як цінність права ЄС"   Дискусія: Виміри солідарності в праві ЄС
Тема 6. Гідність як цінність права ЄС
Лк6 "Гідність як цінність права ЄС"   Гідність як цінність права ЄС. Концепція гідності на універсальному рівні. Концепція гідності на регіональному (європейському) рівні. Концепція гідності у праві окремих держав ЄС та України. Забезпечення гідності. Абсолютний характер гарантій поваги до гідності.
Пр6 "Гідність як цінність права ЄС"   Дебати: Гідність як цінність права. Проблеми захисту людської гідності в ЄС та в Україні
Тема 7. Рівність та недискримінація як цінності права ЄС
Лк7 "Рівність та недискримінація як цінності права ЄС"   Недискримінація як цінність права ЄС. Рівність як цінність права ЄС. Виміри рівності. Політична рівність. Рівність за соціальним походженням. Рівність за етнічним походженням. Гендерна рівність Поняття дискримінації. Пряма дискримінація. Непряма дискримінація. Засоби протидії дискримінації.
Пр7 "Рівність та недискримінація як цінності права ЄС"   Вирішення кейсів на основі практики ЄСПЛ та Суду Європейського Союзу з питань недопущення дискримінації
Тема 8. Толерантність як цінність права ЄС
Лк8 "Толерантність як цінність права ЄС"   Толерантність як цінність права ЄС. Поняття толерантності та його історичні витоки. Толерантність як критерій членства у ЄС. Поняття нетерпимості. Поняття «мови ненависті». Протидія нетерпимості та злочинам ненависті в праві Ради Європи практиці Європейського суду з прав людини. Перспективи впровадження принципу толерантності в Україні

Пр8 "Толерантність як цінність права ЄС" Дебати: Толерантність як цінність права.
Тема 9. Справедливість як цінність права ЄС
Лк9 "Справедливість як цінність права ЄС" Поняття справедливості. Справедливість як філософське поняття. Справедливість як цінність права ЄС. Виміри справедливості. Справедливість як цінність права ЄС. Реалізація справедливості. Складові справедливості
Пр9 "Справедливість як цінність права ЄС" Вирішення кейсів на основі практики ЄСПЛ та Суду Європейського Союзу з питань доступу до правосуддя та захисту права на справедливий суд
Тема 10. Демократія як цінність права ЄС
Лк10 "Демократія як цінність права ЄС" Демократія як цінність права ЄС. Поняття демократії. Виміри демократії. Філософське розуміння демократії. Елементи демократії. Історія розвитку уявлень про демократію.
Пр10 "Демократія як цінність права ЄС" Дискусія: Демократія і шляхи протидії популізму. Огляд світового досвіду та перспективи для України.
Тема 11. Верховенство права як цінність права ЄС
Лк11 "Верховенство права як цінність права ЄС" Верховенство права як цінність права ЄС. Сучасні європейські погляди щодо принципу верховенства права. Верховенство права як одна із найважливіших цінностей сучасної демократії. Захист природних, невід'ємних і невідчужуваних права і свободи людини. Принцип поділу влади. Законність. Законність управління і обмеження дискреційних повноважень. Верховенство Конституції. Принцип правової визначеності. Принцип пропорційності. Принцип правової безпеки і захисту довіри. Незалежність суду і суддів. Принцип верховенства права у практиці Європейського суду з прав людини.
Пр11 "Верховенство права як цінність права ЄС" Вирішення кейсів: принцип верховенства права у практиці ЄСПЛ
Тема 12. Цінності адміністративного права ЄС
Лк12 "Цінності адміністративного права ЄС" Цінності адміністративного права ЄС. Сутність та зміст концепції «good governance». Європейські та міжнародні правові основи права на належне управління. Перспективи впровадження права на належне управління в законодавстві України
Пр12 "Цінності адміністративного права ЄС" Презентації. Європейський адміністративний простір та Україна

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка мультимедійних презентацій
НД2	Розв'язування ситуаційних задач
НД3	Участь в обговоренні-дискусії (групові та парні)
НД4	Виконання практичних завдань

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Інтерактивні лекції
МН2	Лекції-дискусії
МН3	Навчальна дискусія / дебати
МН4	Кейс-метод

За допомогою лекцій (МН1 – МН2) студенти отримують інформацію про основні теоретичні питання та практичні аспекти ціннісно-орієнтованого правозастосування, що є базою для здобуття РН1 – РН5. Лекції доповнюються МН3 – МН4, які мають на меті сформувати вміння встановлювати зв'язок між теорією та практикою ціннісно-орієнтованого правозастосування.

Загальними компетентностями (soft skills), що формуються в навчальній дисципліні, є: комунікабельність; лідерство; здатність брати на себе відповідальність і працювати в команді; здатність логічно і системно мислити; креативність, що в сукупності забезпечуються НД1-НД4 та МН3-МН4

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
A	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
B	Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
C	Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
D	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
E	Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
FX	Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$

F	Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами
МФО2	Експрес-тестування
МФО3	Розв'язування ситуаційних завдань
МФО4	Захист презентацій та рефератів

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)
МСО2	Звіт за результатами виконання практичних робіт
МСО3	Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)
МСО4	Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)

Контрольні заходи:

Семестр викладання		100 балів
МСО1. Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)		20
	4x5	20
МСО2. Звіт за результатами виконання практичних робіт		20
	4x5	20
МСО3. Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)		20
	2x10	20
МСО4. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		40
	2x20	40

Контрольні заходи в особливому випадку:

Семестр викладання		100 балів
МСО1. Виконання практичного кейсу (підготовка, презентація, захист)		20
	4x5	20
МСО2. Звіт за результатами виконання практичних робіт		20
	4x5	20
МСО3. Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)		20
	2x10	20
МСО4. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		40

	2x20	40

Форма підсумкового контролю – диференційований залік.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН2	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі
ЗН3	Бібліотечні фонди

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Курс «Цінності Європейського Союзу» на платформі MIX: https://mix.sumdu.edu.ua/study/course/1026/index
2	Курс «Цінності Європейського Союзу» на платформі OCW: https://ocw.sumdu.edu.ua/content/1019
3	Право Європейського Союзу: підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакуленко, Ван Елсуверге П. та ін.]
Допоміжна література	
1	Чепульченко Т. О. Права людини як цінність у сучасній державі. Альманах права. 2017. Вип. 8. С. 288-292.
2	Головко-Гуляєва О. Принцип верховенства права Європейського Союзу як основа взаємодії правової системи ЄС і національних правових систем держав-членів. Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». 2017. Вип. 42. С. 227-232.
3	Добрянський С. П. Юридичне гарантування основоположних прав людини у Європейському Союзі: проблеми та перспективи. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. № 3. С. 151-161.
4	Чистогоколяний Я. В. Права і свободи людини в конституційному праві України та Європейського Союзу: порівняльний аспект. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016.- Вип. 2. С. 43-46.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Website of EU regulations URL: https://eur-lex.europa.eu/homepage.html
2	Website of ECHR URL: https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c=
3	Website of European Court of Justice URL: https://curia.europa.eu/